

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre . . . . . 10 frt — kr.
Félévre . . . . . 5 „ „ „ „
Negyedévre . . . . . 2 „ „ „ „
Egy hónapra . . . . . 1 „ „ „ „

Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **Dr. Nagy Zsigmond,**
Kiadók: **Hoffmann és Társa.**

Hirdetésárak

Négy hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű s többször
hirdetéseket alkuszint jutányos áron vételnek fel. Bélyeg-díj min-
den külön beiktatásért 30 kr.

Politikai bizonytalanság.

Debreczen, sz-pt. 8.

Őszre vált az idő.

Szeptember hónapja nem tagadja meg ősi természetét. Nappal még mosolyog, derű ül ábrázatán, ottan-ottan neki is hevül öreg emberek szokása szerint, de heve nékülözi már a tartósságot, esteje s éjszakája feltűnően hűvös.

Lelkünkbe ölik Arany János gyönyörű leírása:

„Őszbe csavarodott a természet feje,
Dérre vált a harmat, hull a fak levele,
Rövidebb-rövidebb lesz a napnak utja,
S nagyokat alszik rá, a mikor meg futja.“

Ez az őszi hangulat jellemzi politikai életünket is.

Az elmulás bus gondolata lépett előtérbe az országgyűlés tanácskozásainak folyamán.

Az ember megnyugvással gondol a természetes végre, mely a törvényes életkor elteltével okvetlenül beköszönt az időhöz kötött parlamenti életre s nem jut eszébe, hogy az ellen zúgolódnia akarjon.

A mi az elméket foglalkoztatja, a mi a kedélyeket nyugtalanítja, az az erőszakos haláltól való természetes borzadás.

Pedig ennek a veszedelemnek damokleszi kardja lebeg most a magyar képviselőház feje fölött.

A kormány rejtegetett szándéka felől hónapok óta suttognak a beavatott körök, sőt a hír annyira elterjedt már, hogy magában az ország hazában is nyílt interpellatio alakjában szóba került.

Érthető kíváncsisággal vártuk a kormány elnöknek a felvetett kérdésre adandó választ, mert hiszen a feleletnek módjában lett volna egy csapásra eloszlatni a bizonytalanságnak minden fellegét s helyreállíthatta volna a kedélyek feldult békességét.

A várva-várt felelet elhangzott.

Bánffy Dezső miniszterelnök megadta a választ Szederkényi Nándor interpellatiójára és a választ úgy az interpelláló, mint az egész ház tudomásul vette.

Tudomásul vette.

De vajjon megelégedett, megelégedhetett-e vele? Vajjon meg van-e abban a feleletben, mind az a garancia, a melyet a félzigatott közvélemény várt tőle és a mit megkövetelni minden hivatalos kormánynyilatkozattól elvitathatatlanul jogában van.

Világosabban vetve föl a kérdést:

„Tudjuka most már, hogy mikor lesznek az új választások?“

De hogy tudjuk!

Bánffy felelete rendkívül hasonlít az ősi görög jóstemplomok feleleteihez, a miből ki-ki azt olvashatta ki, a mi neki tetszett s maga a jóda mindig a bekövetkezett eseményeknek megfelelőleg magyarázta — utólagosan.

Ilyen utólagos magyarázat számára tartogatja Bánffy legutóbbi híres kijelentését.

Feleletének első részében ezt mondja:

„A törvény egész határozottan megálla-
pitja azon végső és utolsó napot, a melyig
ezen háznak együtt maradni lehet. A
kormány ez idő szerint, eddig
még nem foglalkozott azon kérdéssel; vajjon
idő előtt feloszlatandó vol-
na-e ezen országgyűlés vagy sem; és mert
nem foglalkozott, ily irányban megállapo-
dásra nem jött s ennek következtében nem
is tett a felségnek előterjesztést, sem szó-
belit, sem írásbelit, hogy a felség a
feloszlatás iránt részére
biztosított jognál fogva
intézkednék.“

A kormánynak megvan a munkaprogramja. Ez idő szerint a t. ház előtt igen fontos, nagyjelentőségű javaslat van, mely tárgyalatik; vannak azután egyes törvényjavaslatok előkészítés alatt és maga a költségvetés is elég anyagot nyújt arra, hogy a képviselőházat foglalkoztassa.“

A ki ezeket a szavakat hallja vagy olvassa, könnyen arra a meggyőződésre juthat, hogy tehát a képviselőház együtt marad a törvényes végső határnápig s az új képviselő választásokra majd csak a jövő tavasszal, márczius végén, vagy április elején kerül rá a sor.

Lehet is, hogy így fog megtörténni.

De ez csakis lehetőség s egyáltalában nem bizonyosság.

A ravasz góbe nyitva hagyta maga mögött az ajtót, hogy szükség esetén visszavonulhasson.

Ő ugyanis fentebb idézett szavaiból nem azt a következtetést vonta, a mire a közönséges józanész és az egyenes gondolkodás jut, hogy t. i. a mostani országgyűlés zavartalanul folytathatja tavaszig munkálkodását, hanem »facsarós lelkű székely«-hez illőleg a következő nem várt conclusióval fejezte be beszédét:

„... méltóztassék tudomásul venni azt, hogy ez idő szerint a kormány még egyáltalán nem foglalkozott a feloszlatás eszméjével, kérdéssel, nem látta szük-

ségét ezen kérdésben megállapodásra jutni, következésképp **határozott választ** a tett kérdésre **nem adhatok**“.

Ezt magyarul úgy hívják, hogy **»n e s z e s e m m i, f o g d m e g j o l l!«**
Mire való ez az álság, ez a hamis játék.

Meddig tart még ez az alakoskodás? Az ellenzékét akarja a kormányelnök ur megpuhítani, vagy elriasztani, kötelességének bátor teljesítésétől.

Hiszen beláthatta már, hogy ebbeli törekvése sikertelen, hite hiu, reménye füstbe szálló.

A magyar országgyűlés ellenzéke, s ebben éppen a függetlenségi és 48-as párt az, a mely irtózik lelkében a mandátum vadászattól, s nem kierőszakolt, hanem megérdemelt, megnyert bizalom alapján óhajt széket ülni a nemzet törvényhozásában.

Irtóztató az a lelki és testi nyomorúság, a melynek fertőjébe a szabadelvű párt nemzeurto aljassággal taszítottak sok vidéken a szavazó polgárokat, közönséges vásári cikké aljasítván őket s szavazati jogukat; de éppen, mert a közérkölcsök már — mélyebbre nem sülyedhetnek; mert a tetszhalálra okvetlenül életkövetkezik; mert az elnyomott lelkiismeret elvégre is felemeli szavát: kétségte-
lenül bizonyosnak tartjuk, hogy a magyar nemzet fölucsudik dermedt álmából s összetöri kinzóninak diadal szekerét, a melyet eddig lánczra verve húzott maga után.

Ne áltassa tehát magát a kormány-párt.

Bármikor következék is be a mérkőzés, az esélyek mindig azonosok lesznek!

Emlékezzék csak vissza az 1892-ki hirhedi téli választásokra!

Szapáry elbizakodottsága akkor is azt hitte, hogy az ellenzék megsemmisül az elemek és a kormányhatalom együttes támadása alatt. De az eredmény az lett, hogy a szabadelvű párt oszlopos emberei egymás után buktak el.

A nagy taktikázásnak most is ez lehet a vége!

Adja az igazságos Isten, hogy ez is legyen!

Grotius.

A kuriai bíraskodás sorsa. A főrendi-ház közjogi és törvénykezési bizottsága e hó elsején négy órai munka után általánosságban és részleteiben változatlanul elfogadta a kuria-bíraskodásról szóló törvényjavaslatot, melynek sorsa azonban ez által még koránt sincs elintézve. Jó forrásból kapott értesülésünk szerint ugyanis még egyáltalán nem határozott a kor-

Alkalmi vételi

mány a tekintetben, hogy tárgyalassa-e a főrendiházzal még ezen országgyűlés tartama alatt ezt a fontos javaslatot. A terv értesülésünk szerint az, hogy ha elkerülhető az országgyűlés feloszlása, úgy e hét végén, legkésőbb a jövő hét elején napirendre kerül a kuriai bíraskodásról szóló törvényjavaslat a főrendiházban, de ha a kormány kénytelen lesz a képviselőházi ellenzék tartós támadásai elől az új választások bizonytalan homályába menekülni, úgy pár nap múlva meg fog jellelni a felhivatalos jelentés, hogy a főrendiház csak október elején veendő tárgyalás alá a hozzá utalt javaslatot, a mi azt jelenti, hogy akkor sem tárgyalja, mert október közepe előtt, közvetlenül az interparlamentáris konferencia berekesztése és a Vaskapu-ünnepségek után feloszlatták az országgyűlést.

Szerbiai hírek. Csirics Lija ezredes, Sándor király elmozdított első segédtestje néhány nap óta eltűnt. Az eltűnésről különböző hírek keringenek, némelyek azt állítják, hogy Milán királyhoz utazott Párisba, de sokan azt suttozzák, hogy áruhába öltözött csendőrök meglestek és meggyilkolták. Hogy e hírekből melyik felel meg a valódi tényállásnak, azt ez idő szerint megállapítani nem lehet. Annyi bizonyos, hogy Csirics eltűnt és nincs kizárva annak lehetősége, hogy megölték, mert hisz Szerbiában nem szokatlan a politikai gyilkosság. A lapok utalnak e tekintetben Karageorg, Markovics Helen és Koricsanin Helen gyilkossági eseteire és az is tudvalevő, hogy Tusanovics csakis az által menekült meg az orgyilkosoktól, hogy Magyarországra menekült, sőt Passicsot is csakis egy szerencsés véletlen mentette meg egy pandur golyójától.

Sándor király és Natália királyné holnap Belgrádba visszatérnek. A király Simics bécsi nagykövettel bizalmasan alkudozik, hogy egy kabinetet alakítson. Jól értesült diplomáciai körökben meg vannak győződve, hogy Simics Ausztria-Magyarországgal a jó viszonyt nem Avakumovics, hanem a maga számára állította helyre.

A „DEBRECZEN” TÁRCZAJA.

Prológ.*)

Kesergő dalmok (magában):

Ezer esztendő megannyi viharral
Zugott feletted el óh, szép hazám!
Ezer esztendő megannyi viharral!
S ki sir a síróval bánatán?
Az agg hanyatlak elvesztett erőben,
A mi elmúlt, nem tér az meg soha,
Egy nap egyszer van csak a nap kelőben,
S nappalt követ mélységes éjszaka!

(Génius és Jótékonyág szinre lépnek, a dalmok megpillantva őket, szól):

Jertek, jertek! e bánatdult kebelben!
Miként orkán zug néma fájdalom
S én játékaul ez órjas viharnak
Tajtékozó hullámon hanyatom!

(Génius, kérő hangon):

Vigasztalódj! hisz voltanak idők,
Midőn halál fenyté a magyart, —
De haragjának döngő villáma
Lesújtá porba a fenytő kart!

(Jótékonyág):

Oh, látom ember, bánatod mi mély —
Hazád bajain keseregsz, beszélj?!

*) A Debreczenben felállítandó legyetem javára rendezett műkedvelő előadásokon előadta: Csokona György, Vitéz Mihály, Varga Ilonka és Sárny Irma.

A „Thália” és még valami.

Debreczen, szept. 8.

Nincs még egy esztendeje, hogy lapunk első helyén Debreczen irodalmi központja emelésének szükségességét hangoztattuk.

A kiáltó szó a pusztában viszhang nélkül veszett el. — A debreczeni helyi lapok egyike sem tartotta érdemesnek az eszmét arra, hogy felkarolja és propagálja, talán kivihetetlen utópiának tartván azt, vagy talán, a mi valószínűbb, figyelemre se méltatták a komoly felszólalást.

De hogy az a felszólalás nem volt utópia, semmi sem bizonyítja jobban, mint a „Thália” eszméjének fogantatása.

Egy lelkes színész s egy magas ábrándok közt élő, ifjú hírlapíró összefognak, hogy egy csapatmal megvalósítsák azt, a mi után mindnyájan, kik ez és város fejlődésének munkásaiul valljuk magunkat, epekedve vágyódnak. Minden hosszas habozás, minden kislelkű kételkedés nélkül elhatározzák, hogy megajándékozzák művelt közönségüket egy szépirodalmi lappal, annak is a legmagasabb szinten álló fajtájával, egy dramaturgiai napi közlönyvel.

A Thália programját mindenki ismeri. Vezetője, felvilágosítója akar ez lenni a színházba járó intelligens publikumnak. Igazán okosan választott nemes cél! Mert a publikum nagyrészt csakugyan tájékozatlan a színház s még inkább a dráma irodalmára vonatkozó történelmi és esztetikai dolgokban, a mi nélkül pedig a legjobb előadásoknak, a klasszikus drámaok legújabb ábrázolásának végig nézése is bizony illuzoriusz értékű élvezet. A mai problémákat feszegető, sokszor nagyon is cynikus formában megjelenő drámák pedig alkalmas cicerone nélkül egyenesen megrontják a gondolkodásra, boncolásra nem szoktatott színházlátogató közönségnek nemes műizlését, hanem erkölcsi érzékének tisztaságát is. A drámai költemények igazi élvezéséhez bizonyos fokot elért, megállapodott műizlés kívánatos a néző közönség részéről, a mire, valljuk meg őszintén — nemesen a debreczeni, de általában a magyar közönség ránevelve épenséggel nincs. A dráma az irodalmi műfajok között a legelső helyet foglalja el s

csak a művelt társadalom körében élhet meg, mivelő, művészi hatása pedig csak arra a társadalomra lehet, melynek talajából felfakadt, melyből magát a cselekvényt s a cselekvő alakokat kiválogatja, hogy a saját maga utáztatában gyönyörködő ember szeméi elé hol hű képet mutató, hol domboru vagy humoru tükört tartogasson.

S ki ne tudná, hogy a mi színpadainkon nemesen ilyen darabokat adnak elő? A szeretetreméltó formában megjelenő francia immoralitás, az Ibsen- és Sudermann-féle pessimista naturalizmus — hála az Istennek — nem a mi társadalmunk érzés- és gondolatvilágának kifejezései, nem is kívánatos, hogy valaha azzá váljanak! — Pedig azzá fognak válni, ha csak úgy nyersen, alapos magyarázat nélkül találjuk közönségünk elé.

Csak a legnagyobb elismeréssel adózhatunk azért azoknak a derék férfiaknak, kiknek nemes lelkében a közönség izlésének helyes irányban való fejlesztését szolgáló eszme, a Thália eszméje megfogantott.

De... Nem tehetünk róla, hogy ezzel a dével elő kell hozakodnunk, a Thália mutatóvny-száma, az iránta érzett jóindulat, a kitűzött cél szentsége és nemessége egyenesen kötelességünké teszi azt.

Tehát nagy szükség, égető szükség van a Tháliára, de csak abban az esetben várunk tőle üdvös hatást, kívánunk és jósolunk neki hosszú életet, ha igazán nem lesz más célja a közönség izlésének, tudásának fejlesztésénél, nemes szórakoztatásánál s ha e célra az alkalmas eszközöket megválogatni, a helyes utat megtalálni szerencsés lesz.

Nehezen esik, de ki kell mondanunk, hogy a Tháliának mutatóvny-száma erről kezeséget nem nyújt. A nagy célból való áthatottság, a szerkesztők ideális lelkének nemes indulata minden sorban megtetszik ugyan, hanem a célhoz vezető út süppedékes, a nemes indulat megnyilatkozási módja — hogy is mondjuk csak — nagyon kicsinyes és önmagához nem méltó.

De szóljunk világosabban. Legelső, ami nekünk a Tháliában nem tetszik, — nem jól mondom — visszatetszik: a hang, a módor. A Tháliának komolyabbnak kell lennie, komolynak és önértetesnek. Fel

(A dalmok):

Merengve lelkem visszazáll a multba —
A merre járok csend és némaság.
Láttál e már vihartépdeste tájat?
Feldult sirkertben kóborlok talán?
A hol szétszórva százezer halott,
Batu gyilkától ölje fekszik ott.

(Génius):

Mindannyian hazajokért estek,
S örök magasztot lelkök fenn talál!
Vitézül bátran sikra, mert kiszálltak,
Elszánva magukat: „Élet vagy halál!”
Honért vitézül sikra, mert kiszálltak
De kit vadállat tépe szét mezőn?
De kit éhség öle meg lakában?
S ki gyilkos lángok martaléka lón?
Tekints multadra óh szegény hazám!
Egyebed sincs csak bánatod talán?!

(Jótékonyág):

Honod tatárnak vértzomju aczélja
Durván hiába pusztítá, ölő,
Törekvés, jószív, tet, erő s remény
Kanaánt emelt a romok fölé.

Génius (a dalmokhoz lelkesen):

Hazánk — mikép a bágyadó levél —
Eszó ha éri, élte újra kél.
Megnyilt az ő szomorú sirhalma
És sirjából a holt feltámadott.
Jött a Hollólok üdvös uralma
S rakott ölőben telt kalászt hozott!

A dalmok (mély bánattal):

Szörnyű rejtelve a sötét jövőnek!
Lehull a csillag percnyí lét után.
Sirból emelt ki a Hollólok karja,
Hová mi erőten visszabukánk,
Szegény honunkban járt kétségbeesve
Csatát hirdetni véres kard körül:
Elvész hazánk! — ezt mondta a jajszó
S a honfi szeméből vérkönnyet törül.
Mohács! te bus hant, nemzetemnek sirja!
S több ily fájó emlékeid, hazám!
Remény csillan meg mégis a sötétben:
Felfogsz te meg virággani, hazám!

A Génius (fokozódó hevvel):

Feledd, feledd a komor képeket!
Beforrt sebet újlag fel ne tépj!
Isten magasztos, szent eszmék tüztől
Égő szivekben langhullámu vér.
Avagy mi készte Drégely várnak hősét.
Forgatni térden tündöklő aczelt?
Avagy mi önte bűverőt karjokba,
Az egi nőnek, óh dalmok beszélj?
Mi vitte Zrinyit a halál torkába?
Kéblét kitarva a villám előtt.
Mi fény vezérlé Rákócynak lelkét?
A nemzet buja vitte sikra őt!
Miért küzdött Kossuthal a magyar?
Miért hullottak annyin, hősen el?
A h o n s z a b a d s á g szép eszméje volt az!
E nép örök jövőjét érdemel!

(Jótékonyág):

Örök jövő! Szabad hon! Gazdagság!
Szivünk bistatja boldog sejtalem.

kell tennie közönségéről, hogy komolyan akarja mindazt, amit a Thália céljául kitűzött.

A Rákosi Jenő-féle esztétikai elvet, a közön ég gyengeségeinek kendőzését, legyezgetését száműznie kell lapjairól, a színészek ismertetésénél az objectiv igazság, nem a feltétlen dicsőret álláspontjára kell helyezkednie, ha azt akarja, hogy komolyan vételessék. S ezzel szemben a mutatványzámban alig van egyéb fojtó tömjénezésnél, gyermekes öntet-szelgésnél, émélygős dicsőriadáknál.

Debreczen város közönségét minden dicsőret megilleti, a miért egyebek között a színészetnek is otthont adott már a legrégebb időkben — de nem olyan formában, mint azt a Thália teszi — nem töst alakjában. A színművészet is teljes jelentőségében méltánylásra talál a művelt ember szemében; de hogy a körökkel emeljük egy polcra, hogy olyan hatást tulajdonítsunk neki, a melyet elérnie sem céljánál, sem eszközeinél fogva nem lehet hivatása, erre igazán semminemű szükség nincs, ezt a színművészet nem köszöni meg s ilyen állításokra nem is szorul. A színészet művészet, a művészet célja pedig az összes realista írók állításá ellenére is mindig a gyönyörködtetés s nem a tanítás.

Hogy tehát a színészet gyarapítja lelkesedésünket a jó, szép és a nemes tények iránt, megutáltatja velünk az álnokságot, a hitvány-ságot, a hi szegést, a bünt és kifejleszti igazságszeretetünket, a mely hangosan követeli az erény megdicsőítését és a bűn megtorlását, — mindez nem tartozik a színészetre, csak másodszorban; a ki ezt akarja elérni, elmegy a templomba morális predikációkat hallgatni.

Nem ilik a Thália önértékezéséhez, méltóságához a szerkesztőknek az a feletébb megalázkodó nyilatkozata sem, melyben örömmel ragadják meg az alkalmat, melyet nekik a jelen mutatvány-zám nyújtott, hogy azon számos eökelő hölgyeknek és uraknak, kik őket már a mutatvány-zám megjelenése előtt előfizetéseikkel neves törekvésükben támogatni mondjanak! Bizony-bizony, az ilyen hangtól a közönség megriad s a helyett, hogy köszönet-tel adóznék azoknak, kik az ő legmagasabb érdekeit szívükön viselve fáradoznak, e helyett,

mondom, a kiadók számára vetett koldus alamizsnának fogja tekinteni, ha esetleg őt forintjáért egy egész esztendőben naponként megjelenő újságot kap! A közönség olyan, mint a gyermek: imponálni kell neki tudni, különben vége a tekintélynek s ugyan kérdelem, tekintély nélkül lehet-e higgadtan csak a legesekélyebb eredményt is várnunk egy olyan lap-tól, a minő a Thália óhajt lenni?

De imponálni sem lehet ugy, a mint ezt a mutatvány-zám egy-két helyen megkísérli. Ehez sem elég kijelenteni, hogy »nemes büszkeséggel vallja a szerkesztőség, hogy Debreczen műpartoló közönségére számít.« (Ezt a nemes büszkeséget hirdető állítást különben a fentebb idézett nyilatkozat meglehetősen paralizálja!) Nem lehet imponálni olyan gyermekesen naiv őszinteséggel sem, melylyel elszólás számba menőleg imigyen ömledeznek a szerkesztők: »E lap szűk keretében ki sem lehetne azt fejteni, hogy mi lelkünkben a rugó, mely munkára biztat, üz, hajt folyton csak előre, mindig előre, mi önti szívünkbe a lelkesedést, melylyel a magunk elé tűzött cél-nak megfelelni igyekszünk s küzdünk, hogy a színészetnek fejére tegyük a magyar nemzeti közművelődés győzedelmi babérját.« E bombasztól csak annyi világos, hogy a szerkesztők a törekvéseiket tápláló forrásra nézve maguk magukkal sincsenek tisztában; de én lstenem, hogy számíthatnak akkor közönségre, mely, köztudomás szerint, ha maga-magával tisztában nincs is, másokkal nagyon is szeret tisztában lenni?!

Nem csinál jó vért az afajta önbámulás sem, melylyel a Thália saját czimképét adorálja, és egészen bizonyosra vővén, hogy az kivétel nélkül mindenkinek tetszik, odaveti, hogy a képi a rajzolóknak óriási tehetségéről, és művézi intelligentiájáról tesz tanubizony-ságot. Nem akarjuk bírálni ezt az óriási tehetségéről tanuskodó czimképet; békét hagyunk a legyezőszerű glóriával felhokrétázott, jól táplált muzsának, ki inkább elszakadozott papucs-hoz, mint álarczhoz hasonló valamit tart izmos karjában; nem feszegetjük, hogy a valamely német divatlap monogramjából arány-talan beosztással összeállított »Thalia« czim-szót csak az-rt lehet kibatizni, mert az olvasó fantáz ájával segít magán; mindezeket

nem akarjuk a rajzoló művészi intelligentiájára vonatkoztatni, csak annyit jegyzünk meg, hogy a közönség nem olyan naiv, hogy kiálló hibakkal szemben nagyozó, semmit mondó frázisokkal ki lehetne a szemét szurni.

»Igérjük, hogy a lap tartalma olyan lesz, mely a legmesszebb menő igényeket is kielégíti« — mondja az előfizetési felhívásban a szerkesztőség és kiadóhivatal. Igen szép ígérét, csak legyen a ki beváltja. A Tháliának első sorban dramaturgiai lapnak kell lennie, alapos, minden elfogultságtól ment színházi kritikákat kell adnia, mert e nélkül nem fog megélni s nem is érdemes rá, hogy megéljen. Hanem erről hallgat a mutatvány-zám, hallgatnak a szerkesztők, s a főmunkatársak gyanánt felsorolt egyének között sem találjuk azt, a kitől ezeket a legfontosabb cikkeket elvárhatnók. Mert hiszen Benedek, az egyik szerkesztő irhatná, de feltehető-e róla, hogy ő egy olyan társulat működéséről kritikákat fog írni, a melyben ő maga a legnagyobb mértékben érdekelve van. Benedek János, tu-tunkka, leginkább Polyhymniának és Eratonak keresi a társaságát; a többiek egytől-egyig professzionatus hírlapírók, de más lapoknál vannak érdekelve s csak olykor áldozhatnak Thália oltárán. Marad az egy Mile Pál, a kinek bármily nagy a lelkesedése és munkakedve, egymaga mégsem lehet elégséges emberfeletti munkára, a mit pedig vegyerie kellene, ha a dramaturgok tisztét egymaga akarná vállalra venni. Ki fogja tehát a dramaturgia rovatát vezetni s még inkább eset-ről esetre megőteni?

Avagy a dramaturgiát olyan jóindulatu ismertetések fogják helyettesíteni, a melyet a mutatvány-zámban Verő »1000 év«-ről olvashatunk? Bizony az nagyon sovány eledel lesz s a közönségnek hamarosan elmegy tőle az étvágya.

Még valamit. »Sztársrlatunk« cím alatt f l vannak sorolva Komjáthy szintarsulatának tagjai, rövid jellemzésben Egyszersmind azt az ígér-et kapjuk, hogy ez általános jellemzésen kívül a Thália egyes számaiban minden egyes színművészek részletes ismertetése fog megjelenni.

Rendkívül nagy haszna lesz ennek a színházlátogató közönségre nézve, ha az is-

Honfoglalás.

— A »Debreczen« eredeti tárczája. —

Irta: **Szentjóby Kálmán.**

(Folytatás.)

Árpád viszont azt izeni: én megvettem földedet 12 fehér lóért, takarodjál vissza, a honnan ő apád Keán jött.

Az izeneteket az Alpár mezején vivott Árpád hadára győzelmes ütközet kísérte. — Ezt követte a pusztaszeri 32napos országszer-vező gyűlés.

Kép és lélekemelő történet ez és folytatás is — amint Anonymus leírja. Dehát az igazság rovására, vagy bizonyítatlanul ne fogadjuk el. Azzal nem vesztünk el őseink dicsőségéből egy sugarat sem s büszkeségünk sem cökkenhet. Hiszen hol mutathat fel a föld és annyi ezred év ily maroknyi népet, melyben a nemzeti egyéniség (individualitás) hatalmas érzet-, ereje századok viharai alatt ekként nyilvánuljon! Számbeli kisebbsége daczára nemzeti egyéniségét megőrizte s a szolga népek jellemét magáévá nem tette.

Ez az az őserő, mely diadalmasan emelte fel a magyart Sajó, Mohács és Világos után. Ez az az őserő, mely biztos záloga a majdan meg-meg ujló millenniumi ünnep-égeknek.

Anonymus szerint erős küzdelmek után jutott e föld őseink birtokába, mások azt állítják, hogy a vándor népek pusztításai után gyér népség lakott területén.

Való igaz, hogy Anonymus fráter eldobta a sulykot. Mert azt egy óh sem tudja bebizonyítani, hogy II-ik Endre király előtt meszet, szemet égetett, avagy paku árkodott volna

Erdély bércei közt. Gyelónak tehát legfeljebb a holdban lehetett hazája — ha e földön nem volt. Itt pedig ugyan nem volt.

Hiszen a 13-adik században bukannya fel az oláhok először Szörényben és Erdély déli határán. Máramarosba csak a 15. század 2-ik felében jutnak. A bőkezű protestáns erdélyi fejedelmek pártfogása folytán rendezkedtek egyházilag mégis Horákat és Klossz-kákat szültének.

Hasonló tévedése Anonymusnak, hogy a kunok csatlakozását 889-re teszi. Jól tudjuk pedig, hogy ok 1086-ban jelentkeznek először, majd 1239-ben Kuthen vezérükkel negyven ezren kértek és nyertek hazánkban menedéket.

Ezekből bebizonyult, hogy Anonymus történetének nagyrésze koholt.

A hagyományok alapján élénk részletekkel ismerkedünk meg.

Például: Mikor a magyarok átkeltek a nagy hegyen Erdélyben megállapodtak. Halottak, mily édes a Duna vize, milyen áldott Pannónia földje, elküldék Kusidot, hogy kémlelje ki az országot.

Kusid látta, hogy mily termékeny a Duna vidéke, milyen jó a vize, milyen téres a gazdag legelő, nagyon megtetszett neki. Elment Szvatoplukhoz Pannónia hercegéhez s Árpád nevében köszönté őt. Szvatopluk földmívelő szolganevet sejtven, megörült. Kusidot ajándéka' bocsata el. Kusid megtölté kulacsát a Duna vízzel s füvet, földet vitt haza mutatfól. Elmondá tapasztalatait és mindenki örült, hogy oly édes a Duna vize és dicsőre a földet és füvet.

(Vége köv.)

A dalnok (közbe szól):

A mit elérni hát csupán csak sejtés?

Jólékony-ság (folytatólag):

Igaz való az édes nemzetem!
Jóságod látom, hogy határtalan!
Nagy eszmékért küzködve nemesülsz,
Előre törve szembeszálsz a vészszel,
S hajód bizton jár, es el nem merül.
Mostan, hol délibáb űz tündér játékok:
Emelsz Pallasnak drága templomot!

A dalnok:

Hazám, hazám! te viharban edzett!
Zugot felelted tomboló vihar!
Büszkén, kevélyen állunk mink a gáton
S kie e föld? mig él csak egy magyar!

Géniusz (lelkese):

Tör-e vesztére ökörszem a sasnak?
Sziklát megrendít-e hitvány csapás?
Elsepri árja a zugó folyamnak,
Ki bős habjaival szembe uszni vágy!
Avagy ki mér az egekkel harczolni?
Lesujja azt le, az Isten harag.
Elnémul hangja a dörgő felhőknek
Ha Isten int s ajkán mosoly fakad!

Hazám, királyi sas, te bérce, folyam!
Merészen szállva a naphoz közel —
Te bérce, te néked égi tűz nem árthat!
Folyam, mely mindent zugva söpör el.
A mint meg nem szűn az örök természet:
Nem fogsz hazám elbukni sohas m!
Te állsz, igen állsz az idők végeig!
Tul éled, óh magát az enyészetet!

mertetés nem olyan modorban fog történni, mint ezek az általános u. n. jellemzések. Mert ezek nem egyebek határt nem ismerő felleggéssel variált, rossz izlésre valló dicsőneknek. Ha csak a fele igaz volna a rapsódiáknak, nem volna ma az egész föld kerekéségén külön szintársulat a Komjáthyénál, már pedig ha ez állana, nem jönne a mi kedvünkért Debreczenbe. E jellemzés szerint minden egyes társulati tag az elképzelhető legkövetesebb a maga nemében, úgy, hogy minden kritikának el kell némulnia velük szemben. Azt hisszük azonban, hogy ezt maguk a színművészek hiszik legkevésbé s legjobban őket zsenirozza a fektelen dicséret, el nem tudván képzelni, mivel adtak alkalmat a Tháliának a kegyetlenség számba menő agyondicsérésére.

Az érdem elismerésének őszinte barátjai vagyunk s mi leszünk a legelső, kik ez elismerésnek kifejezést is fogunk adni; de szeretjük kinni, hogy a társulat minden tagja inkább vágyik az igazságos ítéletre, melynek hasznát is lehet venni, mint a feltétlen magasztalásra, mely a mellett, hogy izetlen valami, értéke is semmi úgy a művészre, mint a nagy közönségre nézve, akik a kritikától utbagazítást, nem lírai zengeményeket várnak.

Hogy magáról az egyik szerkesztőről szintén megjelent egy ilyen óda a mutatvány-számban, az, azt hisszük, csak véletlenségből történthetett meg, mert az fel sem tehető, hogy valaki a saját lapjában önmagát énekelje meg.

Ezeket akartuk ezuttal a (de) alatt elmondani. Nem volt szándékunk a gáncoskodás, hiszen legszebb álmunk valóságát óhajtjuk látni a Tháliában. Csak a mindnyájunk közös szent ügye indít bennünket szólásra, a mely ügynek minden más tekintet alája kell rendelnünk. Hiszünk és el is várjuk, hogy a Thália átesvén a kezdet nehézségein, megtarja ugyan a mutatványszámban kitűzött nemes célt, de megfelelőbb utakon igyekszik annak megvalósítására. Örülök fogunk, ha vele mindenkor egy nezetet lehetünk; de nem habozunk kijelenteni, hogy ha netalan egyben-másban eltérő véleményben kellene lennünk, annak leghatározottabban kifejezést adni a közös nagy érdek iránt érzett elengedhetetlen kötele-ségünknek tartjuk.

Alfa.

Egyházkerületi közgyűlés.

Debreczen, szept. 8.

A tiszántúli ev. ref. Egyházkerület rendkívüli közgyűlése ma délelőtt 9 óra néhány perczkor kezdődött.

Megnyitás előtt méltóságos és főtisztelendő **Kiss Áron** püspök ur tartott gyönyörű imádságot.

Majd szívből fakadó és szívhez szóló szavakkal emlékezett meg az Egyházkerület elhunyt nagyerdemű főgondnokáról, b. e. **Vállyi Jánosról**, találó szavakkal jellemezvén a dicsőültnek egyházához; vallásához való ragaszkodását és azt az összhangot, a melyek kettőjük működésében több mint ötven esztendő folyamán fenállott.

Elősorolta a nagyevű halott egyházi sok alkotását, a melyek között a szatmári egyházmegyei lelkesítő gyámintézet megemlékezése és a szatmári főgymnasium felemelése a legkiemelkedőbb mozzanatok.

Ezután felszólította **Tisza Kálmán** urat, mint a legidősebb egyházmegyei gondnokot, hogy a megüresedett előlki széket foglalja el s egyszersmind az ülést megnyitja.

Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző felolvassa a megjelentek névsorát.

Majd a gyűlés üdvözi **Görömbi Pétert**, a felső-szabolcsi egyházmegyei újonnan megválasztott esperest.

A boldogult érdemeinek méltanylásául a közgyűlés a következő határozatokat hozza:

1. érdemét jegyzőkönyvébe igtatja,
2. az elhunyt családjához részvétiratot intéz,
3. megbizza **Szabó János** békébsánsági esperest, hogy a legközelebbi rendes közgyűlésen tartson felette emlékbeszédet.

Majd áttér a betöltésre vonatkozó módokat megállapítására.

Tisza Kálmán a következő proposíciókat teszi.

Az első szavazás idején október 10-dikét, a szavazatok felbontására 12-ét; abban az esetben ha az első szavazáskor általános szótöbbséget senki sem nyer, a püspök nyomban rendelje el az új szavazást a két legtöbb szavazatot nyert tag közt. A második szavazás határidejéül november 1. felbontására nov. 2. és a rendes közgyűlés napjára nov. 3-dik napja tűzessék ki.

A gyűlés ezeket a proposíciókat elfogadta. A szavazatbontó bizottságba a püspök előlekte alatt kiküldetnek:

Kiss Albert, Simonffy Imre, Nagy István, Zsigmond Sándor, Biró János, és Kallós Tivadar.

Ezzel a rendkívüli gyűlés napirendjére kitűzött tárgyakat **Tisza Kálmán** elnök kimerítettnek nyitván, — egyéb tárgyak előhozatalát nem engedte meg.

Nagy kár, mert olyan sürgős ügyek, első sorban az Andaházy-Szilágyi intézetebe való bevétel ügye, a melynek elhalasztása rengeteg kellemetlenséget, és a bizonytalanságnak egész tengerét zudította az érdekelte szülők fejére. Így az Andaházy-Szilágyi-intézetbe felvételüket kérlemző tanulók ügyét majd csak a november 3-diki ülés fogja eldönteni.

A közgyűlés berekesztése után a gyűlés értekezleté alakult át, a melyen **Tisza Kálmán** azt követte a gyűlés tagjainak a szívére, hogy azon legyenek, hogy már az első szavazáskor abszolút többsége legyen valakinek.

Ugyan kire gondolhatott?

Szinay Gyula beszámolója.

H.-Böszörmény, szept. 6.

Szinay Gyula a városunk országgyűlési képviselője, a ma reggeli vonattal érkezett meg, hogy beszámolóját választói előtt megtartsa.

Fogadtatására több választóült lóra, kiket n. S ó v á g ó Gábor vezényelt a vasuti állomáshoz.

A vasuti állomásra kevéssel 7 óra előtt berobogott vonatról leszálló képviselőt id. **Uzonyi Péter** a fűg. és 48-as párt elnöke meleg szavakkal fogadta.

Ekkor a menet — élén a bandériummal a városba vonult, hol a fűg. és 48-as pártkör helyisége előtt összegyűlt sokaság eljenzése közben képviselő ur a város kettős fogatu hírtőjáról leszállott és a pártkör helyiségebe ment, hol köszönetet mondott az igen szép és diszes fogadtatásért.

A beszámoló beszéd elmondása helyéül a városház és kerület házi közti **Kossuth Lajos** tér jelöltetett ki, hová több ezer tagból álló tömeg gyűlt össze, meghallgatni a beszédet, minek elmondására id. **Uzonyi Péter** párt elnök az ez alkalomra készült emelvényen szép szavakban kérte fel a nagy tömeg lelkes eljenzése között, 10 óra után oda megjött képviselőt, ki is beszámoló beszé-

dét a hallgatóság tetszés nyilvánítása között elmondta. Beszédében megemlékezék az ország ezeréves alkotmányából, az alkotmányos szabadságról, melyet nemzeti bűnünk: a v i s s z a v o n á s nem egyszer sodort már a végveszély szélére.

Szólt a központi pártkörben kitört viszályról, nemzeti bűnünknek ez újabb diadal-maskodásáról, de meggyőződését fejezte ki, hogy miként a multban valahányszor meg-n c h e z ü l t a z i d ő k v i h a r o s j á r á s a f e l e t t ű n k, mindenkor kioltotta a honszerelm a viszály tüzet lelkünkben: úgy most is be kell következni az egyetértésnek, az egy közjogi alapon álló ellenzéki párt töredékek között, — mert hiszen a legközelebbi jövő súlyos feladatok megoldását fontos nemzeti érdekek megvédését várja a közjogi ellenzék, melynek árnyalatait semmi esetre sem közjogi párt-politikai nézet eltérések szűrták szét.

Ezután áttért a magyar gazda közönség szomorú, sőt kétségbeesztő helyzetének ösmer-tetésére.

A szomorú helyzet okául rámutatott az Ausztriával való vámterületi egységre, a budapesti malmok, a gabona üzletek és a birze üzemeire, a vámviszátériésekre. Ezen a téren orvoslást is keres, úgy főleg az agrárius, a földművelési érdekek, mint a hazai kis ipar számára.

Megemlékezett a választási jog kiterjesztése körül orszagszerte megindult mozgalomról; e jognak önként érthetőleg a megfelelő garantálás ha árok közötti kiterjesztését, a titkos és községenkénti szavazással együtt ítéli a nemzeti közakarat hamisítatlan megnyilatkozhatása egyedül alkalmas eszközének.

Szólt az egyházpolitikai törvényekről, a kuriai bírásokodásról, a közigazgatási bíróságokról. Élesen elítéli a kormánynak a nemzeti érdekekkel üzőtt sáfárkodását, a nemzeti becsület jelvénye, a nemzeti zászló ellen újabban annyiszor ismételve elkövetett gyalázatos sérelmekkel szemben tanúsított gyáva meghunyászkodását.

Végül az egyetértés megővésére intette a pártot, mert az e g y s é g: az erő!

Az elmondott igen szép beszédnek az éljenző hallgatóság hatása alatt lépett ismét id. **Uzonyi Péter** pártelnök az emelvényre s ott a függetlenségi és 48-as párt folyó évi aug. hó 16-án tartott nagy gyűlése határozata folytán, — miután a párt a jövő választásra képviselőül függetlenségi és 48-as párt program alapján állt, a gazdasági érdekek megvédését munkáló képviselőt óhajt, és miután **Szinay Gyula** képviselőt ilyennek ismeri: annál fogva őt a jövő választások alkalmára jelöltül felkérte, biztosítván őt a párt egységének támogatásáról.

Szinay megköszönve a párt részéről történt felkérést, a bizottságot a párt egység megővésének feltétele mellett elfogadta, mire a hallgatóság az újonnan jelölt képviselő elttésével szép rendben elszólt.

Ezek után a fűg. és 48-as párt által a központi fiu iskola udvarán rendezett mintegy 200 terítékű társas ebédre gyűltek egybe a részvételi jegyet megváltók, mely ebéd lefolyásáról jövő alkalommal adunk értesítést.

Ujdonságok.

* **József főherceg köszönete.** József, főherceg családhoz abból az alkalomból hogy **Mária Dorothea** főhercegnő eljegyzését ünnepelte a főhercegi család, Debreczen város üdvözlő feliratot küldött, mely üdvözlő feliratot **Vecsey Imre** jeles tollu tanácsnokunk szerkesztette. Az üdvözlő iratra ma érkezett meg a főherceg köszönő leirata, mely a következőképen hangzik:

„Debreczen sz. kir. város tisztelt közönségének.

Élénk örömmel és hálával vettem üdvözlő iratukat, melylyel engemet szeretett

leányom Mária Dorotheának eljegyzése alkalmából megtisztelni sziveskedtek, mert ebben egy újabb megható tanujelét látom azon állandó, örömet fokozó, bubánatot enyhítő jóakaratra, mely mindig velem és családommal érez, velünk bánkódott és most velünk örül. — Midőn kérésem az egek Urát, hogy valósítsa meg áldásával azon hő kívánatok, melyek a leányom boldogságáért oly meleg, ékes szózatokban találtak megnyilatkozást: engedjék meg, hogy nagyrabecsült figyelmökért legbensőbb ószinte hálaérzetemet kifejezzem.

Kelt Alcsuthon, 1896. szeptember 4.

Jó z s e f főherceg s. k.

* Személyi hir. Szabó Antal a debreczeni ügyvédi kar köztisztviselő tagja, ki nemrégiben egy sajnos baleset következtében bordatörést szenvedett, — mint örömmel értesülünk — most már teljesen felépült s átvette keresett ügyvédi irodájának vezetését.

* Iskolaszéki ülés. A debreczeni ev. ref. iskolaszéki ülés tart, melynek tárgyai lesznek: egy ideiglenes állás betöltése és a más felekezeti iskolákba járó ev. ref. tanulók valóságos oktatásáról való intézkedés.

* Hajdúvármegye költségelirányzata Budaházy Ödön Hajdúvármegye főszámvevője elkészítette a vármegye jövő évi költségelirányzatát, a melyet az állandó választmány az e hó 14-én tartandó ülésében vesz tárgyalás alá. A költségvetés szerint a vármegye tisztviselői összesen 42819 frt fizetést kapnak, a szolgazemélyzet pedig 3600 frtot, az összes kiadás a több tételből álló 8600 frtal 57010 frtot tesz ki. Ezzel szemben a vármegye az állam részéről 23060 frt, fedezetet kapsa a különböző alakokból befolyó 3950 frttal a bevétel szintén 57010 forintba emelkedik.

* A nőpariskola megnyitása. A nőpariskola mely már 3 év óta áll fenn városunkban tegnap d. e. 10 órakor nyitotta meg új helyiségében (Batthányi utca Pusztay-féle ház) ünnepélyesen a tanévet. Jelenvoltak az ünnepélyes megnyitáson Joó István Márk Endre dr. Wolafka Nándor dr. Fráter Imre Zalai Márk Stegmüller Sándor, Pusztay Sándor stb. a nők közül Veresné Szatmáry Terez nőegyleti elnök Szabó Kálmáné Berger Henrikné Joó Istvánné Lébb Pálné Brunner Edéné stb. A megnyitó beszédet Joó István, nőegyleti főtisztartotta melyben előadta a szép czélú intézet egész gerjesztését és lelkesen fejtegette jövő feladatait. A beszéd nagyhatást gyakorolt ugy a jelenlévőkre mint különösen a tanítótanulókra és a növendékekre. K u b e k E r z s é b e t igazgatónő felolvasta az intézet alap szabályait, V e r e s n é S z a t h m á r y T e r e z pedig határozottan huzdította a tanítótanulót és a növendékeket szép czéljaik elérésére. A tanítótanulók tagjai jelenleg K u b e k E r z s é b e t igazgatónő a vegyes osztályban, N e m e s E m m a a felső ruha szabás s varrás osztályban Mindannyian okleveles és jeles tanerők. Rajztanár: V á n t s a György. A növendékek máris szép számban vannak, de még folytonosan szaporodnak, mire nézve nagy befolyással van, az új helyiség központi fekvése és annak az iskola czéljaira alkalmas volta.

* A legnagyobb megye legtöbb adófizetői Biharvármegye egyike az ország egyik legnagyobb és legvagyonosabb vármegyéinek. Épp azért érdekelhet a közönséget az a körülmény, hogy ebben a megyében kik és mennyi összeggel az első adófizetők. — Mint most lapunknak írják — Biharvármegye legtöbb adófizetőinek névsorában a legelső Schlauch Lőrincz bíboros püspök 76258 forint adóval. Utána következnek: dr. Nogál János püspök nagy prépost 9793 forint, gróf Stübenberg József 8344, Pável Mihály

oláh püspök 7509, Tisza Kálmán 7486, dr. Wolafka Nándor debreczeni v. püspök plébános kispópost 7422, báró Königswarter Hermann 6444, Gorove János 5208 forint, Berger Henrik 3508, Szunyogh Szabolcs 3164, Fisch Ignác 1878, id. Nadányi Miklós 1684, Lichtschein Samuel 1084, Lichtschein Menyhért 1084, Marjai Péter 859, Leitgéb Imre 784, Csanak Jenő 679, Reviczky Emil 636, földesny Kallay László 595, Leszkay János 580, ifj. Nadányi Miklós 568, Bernát István 553, Miskolczy Jenő 525. Csanádi Ferencz 419, Csanády Jenő 419, földesny Kárácsony Lajos, 397, Rigó Ferencz 391 forint adót fizetnek.

* Van tihanyi viszhang. Az összes lapokat bejárta az a hir, hogy nincs többé tihanyi viszhang mert a templom s a kiáltó hely közé épített villa megzavaja a viszhangot. Dr. Némethy Gyula megráfolja e szomorú hírt azzal az igazítással, hogy az új villa talán még érdekesebbé teszi a Balaton felelgető nympháját. Juliusi ott tartózkodása alatt ugyanis már állott a villa s a templom fala felé kiáltott versornak utolsó kettője szavát elébb adta vissza mint a templom híres viszhangzó fala, Pl. ha odakiáltották a templom felé, a villa szólalt meg elébb:

t e h e t
még pedig maga hangon, a következő másodpercekben kezdte a templom mély, de értelmes hangon:

Naggyai csak fiaid szent akarata tehet.

Életunt leány. Kohon Zsigmond nagyuj-utczai lakásában szolgáló Szabó Mari 8 csomag gyufát vett és azzal akarta magát megmérgezni, de följelentés folytán megakadályozta e szándékában a rendőrség s a kihallgatáson azt adta elő, hogy asszonya durva bánásmódja miatt, ki gyakran minden ok nélkül pofon ver, meguntta életét s azért akarta magát megmérgezni.

* Eljegyzés. Bathory Sándor dr. okleveles gyógyszerész, gyógytudor, városunk szülőtte, folyó hó 6-án délután tartotta eljegyzését Derézényi Munkácsy Julia ev. ref. tanítónővel, Bathory Sándor ügyvéd gyámleányával.

* Egy pár csizma. Demé János, kis-kállói illetőségű csavargó ma reggel Varga Imre mészáros Csapó-könyök utczai 574-ik sz. házához azon ürügygel ment, hogy azt üzené Varga, adjanak neki egy új pár csizmát, hadd vigye fel a székbe. A cselédleányát adott neki egy pár új csizmát, de kis idő múlva megmondta, hátha nem jól tette, hogy oda adta, rendőrt hívott s elmondta neki az esetet. A rendőrnek sikerült az illető csavargót el fogni épen azon pillanatban, midőn azt egy másik embernek el akarta adni azzal a megjegyzéssel, hogy neki kicsiny a csizma.

* Merignac Budapesten. A világ első vítvívója, Merignac, aki olyan szenzációs győzelmet aratott a millennárius vívóversenyen, Budapestre érkezett s itt Barbasettivel, a hírneves olasz vívóval együtt a győztes vívónépe rendez szeptember második felében a kiállítási ünnepélyek csarnokában.

* Tisza Kálmán Debreczenben. Tisza Kálmán, a dunántúli ev. ref. egyházkerület főgondoka a tegnap esti gyorsvonattal, 7 óra 9 perczkor Debreczenbe megérkezett. Tisza Kálmánt, aki gyorsvonat csatló szalonkocsiból lépett ki, gróf Dégenfeld főispán fogadta. A kölcsönös üdvözlések után rövid ideig beszélgettek s azután Tisza Kálmán kocsira szállott és a Bikába hajtatott. Tisza Kálmán ezáltal azért jött Debreczenbe, hogy a tiszántúli ev. ref. egyházkerület mai rendkívüli közgyűlésén részt vegyen.

* Az ágyai kápolna oltárképe. László főherceg emlékére emelt a gyai kápolnában már elhelyezték a pompás karrarai márványoltárt s fölötte az oltárképet. Drága kép az, a melynek minden esetelvonásában megnyilatkozik a legforróbb testveri szeretet a gyászoló testvér szívének fájdalma s utóbb nemes és magasztos megnyugvása a Minden-

ható akaratába. Mária Dorottya főhercegnő festette ezt a szép képet, emlékére imádott öcsésének, akinek korai megdicsőülése sokáig fájdalmára lesz mé: az egész nemzetnek. Az ágyai kápolna különben egészen kész már s föl is szentelte a kisjenői plébános. A felszentelés magasztos ünnepén ott volt az orleansi herceg is.

* A pénteki esték. Az eddig szokásban volt leszállított helyáru, pénteki előadásokat az új igazgató a jövőben is fenn fogja tartani. A helyett azonban, hogy czélt tévesztett, üzleti számításokra fektetett szempontok szerint osztaná be a pénteki esték repertoírját, egészen másként fog eljárni. Nem férczmunkákat vesz föl a pénteki esték műsorából hanem olyan darabokat, a melyek a népet és tanulóifjúságot mulattatva tanítják. Így az első pénteki estén »Toldi Miklós« latványos színmű kerül előadásra, a másik estén »Petőfi élete és halála«, majd »Mátyás király és a czinkntai nagy itcze« és így tovább. Örömmel vesszük ezt az intézkedést tudomásul, mint a melyben a mi régóta sürgetett kívánságunk nyer megtestesülést.

* Mozgó levélgyűjtő-szekrények. New-Yorkból táviratozzák, hogy Neilson tábornok, a főpostaigazgató második asszisztense érdekes kísérleteket tesz Washingtonban mozgó levélgyűjtő-szekrényekkel. Ezzel a szakadatlan postaforgalmat akárcsak biztosítani, a mennyiben ez a mozgó postakészülék hajnaltól éjjel-utánig egyhuzamban teljesítene szolgálatot. A kísérletezés esetleges kedvező eredménye különösen kereskedőkre birna fontossággal. A postaszekrényt utjában egy-egy levérhordó kíséri, ki a feladott tárgyakat, leveleket, csomagokat azonnal osztályozza s már ultra készen viszi be a postahivatába.

* Az élet a »Fram«-on. Egy berlini lap érdekes dolgokat ír most arról, hogy milyen volt Nansennak és társainak a »Fram«-on eltöltött élete. A legénység reggel nyolcz órakor kelt föl. Ekkor reggeli volt, amely állott kávéból, csokoládéból, vagy tejből, amely nagyon sok volt a hajón. Ehhez hetenkint kétszer a hajón süttött friss kenyert, sajtot és konzervát disznóhúst kaptak. — A reggeli után, amelyet mindig közösen költöttek el, kilencz óratól délután egy óráig sétáltak, mozogtak, a hajó körül foglalatostkodtak. Egy órakor ebéd volt, amely levessel kezdődött. Ezután hal következett, aztán többféle hus, sajt és tészta. Az ital gyümöleslimonádé volt hozzá, de a legénység nem igen szerette ezt és Nansen egyszer nagy csudákozással tapasztalta, hogy a hus konzerválására szükséges spiritusz — rohamosan fogy. Ebéd után három óra hosszát pihenés volt, ettől hat óráig foglalkozás, ezután következett a vacsora. Látni való ebből, hogy a Fram-on nem valami rossz volt az élet, amelyet egyébként zenével, kártyával és más szórakozással is igyekeztek mennél kellemesebbé tenni.

* Diplomata galamb. Mantua melletti Barselle közelében a minap egy felholt postagalambot találtak, a melynek az egyik lábára egy selyemzsinórral megerősített pergamen volt helyezve. Az elmosódott betűkből e szavakat ki lehetett még silabizálni: »Ellena 4-ik hadtest.« Bizonyos, hogy ezt a postagalambot az olasz kormány küldte Afrikába. Ellena gr. vezényelt az aduai csatában és ott meg is sebesült. Az olasz sereg visszavonulása után a postagalambokat szabadjára bocsátották és az egyik hazaröpült és így került a nevezett falu melletti mezőre. Mantuából Adi-Agrigi a legbeli távolság 450 mértföld.

* Nansen Bécsben. Mint egy bécsi lap értesül, Nansen októberben vagy novemberben Bécsbe érkezik, hogy Payerrel együtt a Ferencz József-föld térképét pontosan megállapítsa s azon észlelhető hibákat kijavítsa.

„Mons Teteutlen“.

(Utóhang a nagy-kőrösi ünnepélyhez.)

Bad-Gastein, szept 2-án.

Sic fata tulere. Nem lehettem je'en a tetétleni obelisk leplezésénél, melynek pedig keresztelőjénél — negyven év előtt — jelen voltam. De hogy ezt a »keresztelő« szót az olvasó megértse, egy kis magyarázatot kell előre bocsátanom.

T e t é t l e n, Nagy-Kőrös pusztája hosszú századok óta viseli nevét, sokszor van szó róla oklevelekben, talán még az Árpád-házi királyok alatt is: de ez egy alföldi pusztasík, egyenes.

Negyven év előtt Szabó Károly kőrösi tanár volt. Épen akkor fordította Anonymust s foglalkozott az Anonymus-kérdéssel. Polemizált németekkel, magyarokkal, sorra czáfolta a historikusokat, kik annak hitelességét kétségbe merték vonni. Anonymusnak egy paszusa azt mondja: »a monte Teteutlen u-que ad Tisciam« — a tetétleni hegytől a Tiszáig terjedt ki Árpád sergeje. De hiszen Tetétlen pusztája nem hegy! ez a kérdés nagy szegyet ütött a fejébe: még is meg kellene azt néznie.

A kőrösi egyháztanács főgondnoka Tanárky volt, országgyűlési képviselő 48—49-ben, egyike azoknak, kik Haynautól kaptak amresztiát s ki aztán haza ment és gazdálkodott s részt vett a város és egyház ügyeiben. Egy szép bölcsészeti történeti munkájáért az Akadémia beválasztotta tagjai sorába, s Eötvös fölhozta államtitkárnak Pestre. Tanárky nagy birtokos volt a tetétleni pusztán, tehát olyan ember, kihez bátran lehetett ezzel a kérdéssel fordulni. Jó barátságban volt a tanárokkal s Szabó Károly egyik gyermekének keresztapja volt.

— Komám uram, mondá neki egy ízben, szeretném Tetétlent megnézni, mert annak a mons teteutlennek ott kell lenni valahol.

— Nincs annál könnyebb, — mondá Tanárky — aztán a maga dolga lesz, hogy ott a hegyet megtalálja.

Néhány nappal utóbb a tanári kar, élén Arany Jánossal, a polgármester Magyar Pál s még néhány barátunk meghívót kaptunk a tetétleni pusztán tartandó ebédre. A mondott napon egész hosszú sor kocsik állott elé s egy pár óra alatt künn voltunk Tetétlenen, a Tanárky birtokán. — A tanya egy pár szoba, konyha, pincze, egy fakka körített helyen, egy domb aljában állott. A domb nem volt valami nagy hegy, hanem azért tisztességes magasságba emelkedett fel.

A mint a kocsiról leszálltunk, Szabó Károly egész örömmel kiáltott fel: »Hiszen ez a mons Teteutlen-hegy, melynek nincs teteje.« Hanem azért összejárta az egész pusztát, s mikor ebédre vissza jött egész komoly meggyőződéssel mondá: csakugyan ez az Anonymus-féle tetétlen hegy. A Tisza éppen annyira van innen, hogy a tábor jól elfert odáig. — s ez hadi operációra is alkalmas hely.

Megtörtént délelőtt a keresztelő, pohár csengések közt s azóta annak a halomnak (mely azért épen nem valami kicsi halom) elfogadott neve ez, mely csakugyan úgy néz ki, mintha a tetejét elvágták volna.

Erről a keresztelőről ma keveset tud a millenniumot ünneplő világ — s nem sokára el fogják egészen felejteni. De a mi nevét

örökre fentartja, az Arany Jánosnak gyönyörű költeménye a tetétleni halomról. Ennek a versnek biztosítva van az örök élet! Ez is egy adat provenienenciájához.

Szilágyi Sándor.

MUTATÓ TÁBLA.

Függetlenségi könyvtár, nyitva kedd, csütörtökön és szombaton este 6—7-ig.

Nyilvános olvasóterem: Hétfőn, szerdán és szombaton d. u. 3—6 óráig.

A kir. törvényszéknél jegyzőiroda nyitva hétköznapokon d. u. 3—5 óra közt, vasárnap és ünnepnapon d. e. 10—11 óra közt. Gyűjtőszekrényből a beadványok kivételnek hétköznapokon d. e. 12 és d. u. 3 órákor ünnepnapokon d. e. 11 órákor.

A debreceni kir. járásbírság szóbeli kereseteket, kérelmeket és nyilatkozatokat felvesz kedden és pénteken d. u. 3-tól 5-ig, a felek megjelenhetnek minden szerdán.

Népkönyvtár az árok-utcai leányiskolában nyitva van minden szerdán és szombaton délelőtt 11—12 óráig.

Muzeum, a kollegiumban, nyitva van vasárnaponként d. e. 10—12-ig.

A Gőzgyő-egyesület „Otthona“ a keresked. palotájában.

Anyakönyvi hivatalos órák:

Délelőtt:

Hétfőn)	11—12 óráig.
Csütörtökön)	
Keddén)	
Szerdán)	9—11 óráig.
Pénteken)	
Szombaton)	

Délután:

Minden hétköznap	2—5 óráig.
Vasárnap délelőtt	9—12 óráig.

A szem.

Az emberi különösen a női arcnak legmagasztosabb, a leggyöngédebb része az, melyen két ellenséges elem, tűz, és víz békés egyetértésben honol: a szem. A szem a világ és a lélek tükre, minden érzelem meghittje és elárulója, a titkos vágyak kémlelője, követe és néma érzelmek tolmácsa és távirata!

A szem int, kér, fenyeget, könyörög, eped, harszol, élét, vidámit és semmit, mindent egy pillantással! A szem a bünsúly és ártatlan-ágnak tanuja, egyszersmind peres fél és bíró, ügyvéd és vádló!

A szemek világhordozói minden érzelmenek és egyszersmind főbb alkatrészei a női szépségnek!

Sőt abszolút szépség tekintetében legelől állanak a természetben. Mert mi a természet minden szépsége ama képhez, képhez, ha egy nő szemében látjuk az érzés könyveit csillogni; a béke Istene hinti onnan világgá malaszjait!

Hát még a nők pillantásai! Hasonlítanak azok, — Hugó Viktor szerint — bizonyos, látszólag nyugodt, de mégis rettenetes derék művekhez.

Naponként nyugodtan és baj nélkül haladunk el mellettük, mit sem, gyanítva: eljő azonban a perc, a midőn megfélekedzünk, ábrándozunk, nevetgélünk csevegünk. Egyszere csak azon vesztük észre magunkat, hogy oda akadunk. Végünk van! A kerék megfogott, egy pillantás lebilincsel!

A szemek fénye, nedvessége, vagy szárazsága, hajlása, gömbölyű, vagy hosszukas alakja, nagysága, színe, átlátszósága minden kifejezésnek valódi lelke, miben együtt egyszerre látszik az érzelem, — gondolat, és akarat.

De mégis nem annyira a szem színében és alakjában, mint inkább tekintetében és mozdulataiban rejlik főhatalma — A női szem tekintete olyan, mint a lidércz, folyton izgemozog, e mellett folyton világít, csalogat, de szalad is előled.

A görögök, mint a szép, érzéki természetnek édes gyermekei, a nagy, hatalmas csillagu szemeket szerették és ezek szolgáltak nevezetes dísznevekül az »ökörzemű«, »ba-

golszemű« legelőkelőbb Istennők számára. A 14-ik és 15-ik század festői meg úgy tették angyalaikat és szentjeiket égiesebb kinézésűekké hogy szemekben a fehéret túlyomólag tüntették fel.

A szemnek a színe a legelső, a mi felöltik! Hogy melyek a legszebb színű szemek, a felett még sokaig fognak vitatkozni Amor hívei!

Szép, kék, mint az ég! — mondja az egyik. S bizonyára szeppek is amaz édes, kék talányok, ama gyöngéd varázsszal, melyket azurkékjök magukban rejt. Kiváló bájjal, külsőösen varázsszal bírnak az ibolya és nefelejtszemek és nem egy költői lélek örökitette meg azokat.

Kevésbé vonzóan találja valaki a fekete szemet? Nem elbájoló, nem elvarázsoló-e a fekete szem, sötét, finom izezetével, a mely fölötté trónol, elbódító-emésztő tüzével, mely a szemgolyókból a barsony fátoly alól kivillámlik? Épen a fekete szemek azok, a melyeknek pokoli tüze oly sajátosan hat bizonyos erős szívekre!

Tűzessek, mint a parázs, feketék, mint az éjszaka — mondja a népnyelv. Bogárszemekről, kőkényszemekről — zengedez a költő s ezek azok, melyek emésztő tűzökkel, lángoló fényökkel, ki nem puhatolható sötétségükkel ellenálhatlan hatást gyakorolnak.

Krónika.

Ha észak re'teggett ura,
A nagyhatalmu fehér czár
Ultra kél: diadal az ut,
A merre megy, a merre jár.
És a mindenható urnak
Mindenható minisztere
Csak egyet int, — mihelyt akar
És a föld megrendül bele.

És míg a vén Európa
A kényur előtt görnyedez,
Jön a más a hatalmasabb
S az ünneplésnek vége lesz,
S te mindenható Lobanov,
Nem vagy többé, — nem, csak valál,
Czáródnál is erősebb ur
És mindenhatóbb a halál.

S míg a hatalmas czár utja
Bus tragédiához vezet
Fehérvár — Kassics-affér,
Vidám bohózatban evez.
Mert először Fehérvár
Kas csot boldognak mondta,
S im a sors az egész ügyet
Pompásan megfordította.

Most a végén szépen kiszül:
Nem áll mit a miniszter mond,
Ugy látszik nem Kassics Péter.
De valaki más a bolond...
Am a dolog bárhogy áljon,
De biz ez furcsa história,
Miniszter ur, hadd tapsoljunk,
Ez sikerült komédia!

A kormánypart madarai,
Nem akarnak kiabálni...
Hah! itt az ősz, és ki tudja,
Talan el kell messze szállni
Nagyságos képviselőség,
Ősszel talán isten véled,
Főlséges szép országháza,
Vajh látnak-e viszont téged?

Mert a dolog ismét úgy áll,
Oszló félben a tisztelt ház,
Választó kerületűben
Nagyban graszszál a Bánffy-láz.
Végrehajto, szolgabíró,
Jegyző, huszár, zsandár, káplár
Bánffért van, Bánffért él,
Bánffynak ül, Bánffynak áll.

Hanem valyon kimondja meg,
Hogy ennek a vége mi lesz?
Hogy mennyi bus gabajodás,

